

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

Борсук Н.Г.

викладач;

Мелкомукова М.Г.

викладач,

*Інститут архітектури, будівництва та енергетики
Івано-Франківського національного університету нафти та газу*

ЖИВОПИС ЯК ВИД МИСТЕЦТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ АРХІТЕКТУРНОГО ПРОСТОРУ

Теорія та практичні прийоми живопису в архітектурі протягом багатьох століть піддавалися дослідженням, осмисленням ролі синтезу мистецтв в архітектурному просторі, при цьому завжди підкреслювалася велика значимість саме живопису. Актуально активне застосування живопису в архітектурному проектуванні, її участь в процесі синтезу мистецтв як результативного посередника між чуттєвим, емоційним світом людини та природнім оточенням.

Синтез архітектури, живопису і скульптури – одне з дієвих, вражаючих засобів художньої виразності. У конкретних художніх образах та символах завдяки синтезу мистецтв розкривається більш повно зміст об'єкта. Та, крім того, завдяки органічному злиттю та взаємодії простору, пластики та кольору можна домогтися більшої яскравості та виразності образу. Монументальне мистецтво – одне з пластичних просторових образотворчих і необразотворчих мистецтв. Це твори великого формату, що створюються відповідно до архітектурного або природнього середовища, композиційним єднанням та взаємодією з якими вони самі набувають ідейно-образного завершення. Твори монументального мистецтва створюються майстрами різних творчих професій та в різних техніках. До монументального мистецтва належать пам'ятники та меморіальні скульптурні композиції, мальовничі та мозаїчні панно, декоративне оздоблення будівель, вітражі, а також твори виконані в інших техніках, в тому числі і багатьох нових технологічних формацій.

До монументального живопису відносяться твори, безпосередньо пов'язані з архітектурними спорудами, розміщені на стінах, стелі, склепіннях, рідше – на підлозі, а також всі види розписів по штукатурці – це

фреска (Буоно фрески, фрески а секко), мозаїка, написані на полотні мальовничі панно, які оздоблюють архітектурні інтер'єри та екстер'єри, а також вітражі, сграффіто, майоліка та інші форми живописного декору в архітектурі. За характером змісту та образного ладу розрізняють твори живопису, які володіють якостями монументальності, та є найважливішою домінантою архітектурного ансамблю, а також монументально-декоративний розпис, який лише декорує поверхню стін, перекриттів, фасадів, які як би «розчиняються» в архітектурі. Монументальний живопис називають також монументально-декоративним живописом, або живописним декором, який підкреслює спеціальне декоративне призначення розписів. Залежно від своєї функції твори монументального живопису вирішуються в об'ємно-просторовому або поверхнево-декоративному ключі. Монументальний живопис набуває цілісності та завершеності лише у взаємодії з усіма складовими архітектурного ансамблю.

Твори монументального мистецтва, вступаючи в синтез з архітектурою та пейзажем, стають важливою пластичної або смисловою домінантою ансамблю та простору. Образно-тематичні елементи фасадів та інтер'єрів, пам'ятники або просторові композиції традиційно присвячуються, або стилістичними своїми особливостями відображають сучасні ідейні віяння та соціальні тенденції, втілюють філософські концепції. В монументальному живописі нашого часу є композиції, які заслуговують на серйозну увагу за своїми художніми якостями. Однак синтез мистецтв не досяг ще вершин ні по загальному задуму, ні за рішенням просторових колористичних і пластичних задач. Слід зауважити, що в сучасній архітектурі принципово змінилася просторова характеристика інтер'єру, а звідси і завдання синтезу.

Архітектура та живопис створюють архітектурно-художній образ простору. Майстерність художника, який працює в архітектурі, полягає не тільки в умінні малювати та компонувати, заповнювати пустоту стін, а у вмінні розкривати тему та зміст живописного твору, в умінні створювати емоційний архітектурно-художній простір середовища. У архітектора та художника кінцева мета одна – це створення емоційного архітектурно-художнього образу простору.

На прикладі готичних сакральних соборів, які є вершиною емоційного сприйняття архітектурно-художнього образу середовища ми бачимо, що архітектор та художник створили настільки виразний і гармонійний архітектурно-художній образ простору, що питання домінування однієї професії над інший не стояв ні в процесі проектування, ні в кінцевому результаті. Архітектурно-декоративна композиція в готичних соборах вийшла напрочуд лаконічною, чистою в прочитанні просторової ідеї та архітектурно-декоративної пластики.

Невелика кількість живопису (вітражі) утримує весь простір соборів завдяки архітектурно-декоративної композиції. Вівтарна частина вітражів, крім того, що декоративно утримує весь простір, ще посилює емоційне сприйняття архітектурного простору. Це тільки підтверджує, що архітектурними засобами такого емоційного звучання не досягти.

Для епохи Відродження розробка архітектурно-декоративної композиції була невід'ємною частиною для вирішення архітектурно-художнього образу простору і, зокрема, органічного входження живопису в архітектуру. Домінування живопису в архітектурному просторі Відродження очевидно, а причина цього – спроба ускладнити архітектурний простір засобами живопису. Образ архітектурного інтер'єру готичних соборів набагато складніше, виразніше і емоційний, ніж простір палаців, вілл, капел Відродження. І для цього не треба вводити багато живопису в простір готичних соборів. А ось архітектурному простору Відродження живопис потрібна була для того, щоб простір зробити більш виразним, тому художники намагалися живописом ускладнити та збагатити архітектурний інтер'єр.

Що ж зробити, щоб монументальний живопис органічно міг увійти в сучасний простір архітектури? Потрібно, щоб на етапі архітектурного проектування вже був задіяний художник-монументаліст. Архітектурно-художній образ простору створюється архітектором та художником-монументалістом вже на першій стадії проектування. Якщо це творча співпраця триватиме протягом усіх етапів проектування та будівництва, тоді в кінцевому підсумку вийде органічне входження монументально-декоративного живопису в сучасний образ простору. У команді архітектора повинен бути художник-монументаліст не для того, щоб прикрашати архітектурний простір або прикривати невдалі архітектурні рішення, а для того, щоб вже на першому етапі проектування архітектор та художник могли спільно генерувати ідеї архітектурно-художнього образу архітектурного простору.

Список використаних джерел:

1. Арсланов В.Г. Западное искусствознание XX века. – М.: Академ. проект, Традиция, 2005. – 864 с.
2. Бергсон А. Собрание сочинений: В 4 т., Т. 1. – М.: Московский клуб, 1992. – 325 с.
3. Брунов Н.И. Пространство // Словарь художественных терминов. Г.А.Х.Н. 1923–1929 гг. – М.: Логос-Альтера, 2005. – 504 с.
4. Недович Д.С. Время // Словарь художественных терминов. – М.: Логос-Альтера, 2005. – 504 с.
5. Смирнова И.А. Монументальная живопись итальянского Возрождения. – М.: Изобразительное искусство, 1987. – 345 с.

6. Степанов Ю.С. Константы: Словарь русской культуры. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Академ. проект. – 2001. – 990 с.

7. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. – М.: Высшая школа, 1991. – 192 с.

8. Шпенглер О. Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории. Т. 1. – М.: Мысль, 1993. – 238 с.

Мелкомукова М.Г.

викладач;

Борсук Н.Г.

викладач,

*Інститут архітектури, будівництва та енергетики
Івано-Франківського національного університету нафти та газу*

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАЛИХ АРХІТЕКТУРНИХ ФОРМ В МІСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Велике значення для створення комфортних умов для населення відіграють малі архітектурні форми та їх призначення. Вдало розташовані, поєднанні між собою та навколишнім середовищем, вони завершують архітектурний ансамбль міста. Об'єкти утилітарного і декоративного характеру формують міське середовище, забезпечують здійснення конкретних життєвих процесів, підвищують різноманітність і художню виразність забудови і відкритих озелених просторів.

Мала архітектурна форма (МАФ) – об'єкти обладнання та благоустрою території, які задовольняють утилітарні та естетичні потреби людини, використовуються для покращення естетичного вигляду громадських місць і міських об'єктів, організації простору та доповнює композицію будинків, будівель, їх комплексів чим самим збагачує архітектурно естетичний вигляд міста.

Законодавство України визначає МАФ як невелику одноповерхову пересувну споруду, яка не має закритого приміщення для тимчасового перебування людей, або стаціонарна споруда, яка має закрите приміщення для тимчасового перебування людей і по зовнішньому контуру має площу до 30 кв.м, яка виконується із полегшених конструкцій і встановлюється тимчасово без улаштування фундаментів [2].

Малі об'єкти благоустрою мають утилітарне і декоративно-художнє призначення. До утилітарного характеру малих архітектурних форм